

Information om ansökan om god man eller förvaltare

Denna information gäller dig som avser att ansöka om god man eller förvaltare eller anmäla behov av sådan för annan person.

Om att ansöka om god man/förvaltare för gamla och/eller sjuka/funktionshindrade personer

Enligt föräldrabalkens 11 kap 4 och 7 §§ kan godmanskap eller förvaltarskap anordnas för personer som p g a sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden behöver hjälp att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom och/eller sörja för sin person.

Godmanskap enligt 11 kap 4 § föräldrabalken

11 kap 4 § föräldrabalken lyder:

”Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att *bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person*, skall rätten, *om det behövs*, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap skall anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.”

De tre ”delar” som ett godmanskap kan omfatta är alltså bevaka rätt, förvalta egendom samt sörja för person. Nedan följer en kort beskrivning av uppdragets tre delar:

Bevaka rätt – rättsliga åtgärder

Uppgiften att bevaka rätt innebär att företräda huvudmannen och tillvarata huvudmannens intressen i olika situationer. Det kan exempelvis röra sig om att ansökningar till olika myndigheter t ex bostadsbidrag m m. Det kan även innebära att företräda huvudmannen vid avveckling av bostad, vid kontakter med fordringsägare, vid upprättande av avbetalningsavtal, vid ansökan om skuldsanering, vid ärende i hyresnämnd samt vid överklagande av beslut m m.

Det förekommer att behovet av god man gäller endast att bevaka en persons rätt i samband med avveckling av bostad/försäljning m m. I dessa fall kan en god man förordnas enligt 11 kap 4 § föräldrabalken. Det är då viktigt att det anges i ansökan att godmanskapet gäller **endast** denna åtgärd och att behoven i övrigt kan tillgodoses på annat sätt, t ex genom fullmakt.

Förvalta egendom

Uppgiften att förvalta egendom innebär att ta hand om huvudmannens ekonomi. Det handlar dels om vardagsekonomin, t ex betala räkningar, dels om förvaltningen av

eventuella tillgångar i form av exempelvis bankmedel, aktier, fonder, fastighet och bostadsrätt.

Sörja för person

Uppgiften varierar från fall till fall men syftet är att se till att huvudmannen har ett bra boende, får en god omvårdnad och ges goda levnadsvillkor.

Nuvarande situation

Det är viktigt att det framgår av ansökan/anmälan hur den enskildes ekonomi tas hand om i dagsläget. Om det är den enskilde själv som t ex sköter betalning av räkningar eller om någon anhörig eller annan utomstående tar hand om ekonomin, ska det anges varför detta inte kan fortsätta. Om en anhörig sköter ekonomin men p g a hög ålder eller sviktande hälsa inte längre orkar fortsätta med det ska det undersökas om den dagliga skötseln av ekonomin kan tillgodoses genom bankens försorg, t ex genom att sätta räkningar och andra utgifter på autogiro eller genom att lämna fullmakt till någon.

Godmanskap – endast om det behövs

Tingsrätten anordnar godmanskap enligt 11 kap 4 § föräldrabalken. Som framgår av lagrummet ska tingsrätten anordna godmanskap endast *om det behövs*. Denna formulering är ett uttryck för principen om minsta ingripande åtgärd. Principen medför att godmanskap kan anordnas endast om den enskildes behov inte kan lösas på något annat sätt. Detta betyder att även om den enskilde p g a sitt hälsotillstånd är i behov av hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person får inte godmanskap anordnas om hjälpen i det enskilda fallet kan ges på ett mindre ingripande sätt.

Det som menas med ”annat mindre ingripande sätt” är förutom hjälp från anhörig, fullmakter av olika slag t ex för ekonomi, rättighetsbevakning m m, anlitan av banks förvaltningsavdelning, juridiskt ombud, socialtjänstens egnamedelsförvaltning, bistånd enligt socialtjänsten m m.

För att ett godmanskap ska anordnas fordras följande utredning och kompletterande handlingar till ansökan/anmälan:

- Läkarintyg på Socialstyrelsens blankett SoSB 76322 2007-01 pee.
- Social utredning skriven av biståndshandläggare, kurator, sjuksköterska eller annan myndighetsperson med god kännedom om den enskildes ekonomi. Av utredningen ska framgå den enskildes ekonomiska och sociala situation samt de övriga uppgifter som kan vara till vägledning för tingsrättens bedömning av om den enskilde behöver god man.
- Den enskildes skriftliga samtycke (behövs ej om ansökan undertecknats av den enskilde).
- Åtagande från föreslagen god man. (Om förslag på god man inte finns kan överförmyndarnämnden rekrytera lämplig god man för uppdraget).
- Yttranden från anhöriga (d v s deras inställning till att god man förordnas). Med anhöriga avses make/maka, sambo, barn, barnbarn eller andra nära släktingar. Om den enskilde själv har ansökt om godmanskap eller samtyckt till detta och enligt läkarintyg förstår vad saken gäller behöver inte yttranden från anhöriga bifogas.

Samtycke till godmanskap – arvode till god man

En god man/förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för sitt uppdrag och rätt till ersättning för de kostnader som varit påkallade för uppdragets utförande. Huvudregeln är att den som har god man också ska betala arvode för detta. Detta samtycker den enskilde till i samband med ansökan om god man. Endast under vissa förutsättningar kan kommunen stå för arvodet. Det rör sig främst om situationer där den enskilde har låga inkomster (mindre än 2,65 prisbasbelopp, d v s 113 420 kr brutto för år 2011) eller tillgångar till ett värde av mindre än två gånger basbeloppet (85 600 kr för år 2011).

Överförmyndarnämnden fattar beslut om arvode efter att årsräkningen som gode mannen ska lämna in varje år före den 1 mars har granskats.

Förvaltarskap – en ingripande åtgärd

Enligt 11 kap 7 § föräldrabalken kan förvaltarskap anordnas för en person som p g a sjukdom, psykiskt störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande är **ur stånd** att vårda sig själv eller sin egendom.

Förvaltarskap kan bara anordnas om den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses på något mindre ingripande sätt, t ex genom godmanskap eller fullmakt. Om ansökan/anmälan gäller anordnande av förvaltarskap behöver utförliga uppgifter lämnas om varför personens behov inte kan tillgodoses på ett mindre ingripande sätt t ex genom godmanskap.

Ett förvaltarskap medför att förvaltaren får full bestämmanderätt över den enskildes egendom. Förvaltaren företräder också personen i fråga i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget. Den som har förvaltare förlorar alltså sin rättshandlingsförmåga, d v s förmågan/behörigheten att sluta avtal m m.

Även om en person har förvaltare omfattas normalt inte förvaltarens uppdrag av den inkomst som personen får från eget arbete eller avkastningen från den egendomen. Likaså omfattas inte vad personen, efter att förvaltare förordnats, får genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande. Tingsrätten kan dock besluta att förvaltarskapet ska omfatta även dessa inkomster och tillgångar.

Liksom godmanskap kan ett förvaltarskap avse att bevaka den enskildes rätt, förvalta hans/hennes egendom och/eller sörja för hans/hennes person.

För att ett förvaltarskap ska anordnas fordras följande utredning och kompletterande handlingar till ansökan/anmälan:

- Läkarintyg på Socialstyrelsens blankett SoSB 76332 2005-12 pee.
- Social utredning skriven av biståndshandläggare, kurator, sjuksköterska eller annan myndighetsperson med god kännedom om den enskildes ekonomi. Av utredningen ska framgå på vilka grunder den enskilde kan anses ur stånd att vårda sig själv och/eller sin egendom. Det ska särskilt betonas varför utredaren anser att det finns en påtaglig risk för att den enskildes ekonomi raseras om den enskilde inte förordnas en förvaltare.

- Yttranden från anhöriga (d v s deras inställning till att förvaltare förordnas). Med anhöriga avses make/maka, sambo, barn, barnbarn eller andra nära släktingar.

Vem kan ansöka om god man/förvaltare? Vem kan anmäla behov av god man/förvaltare?

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av förmyndare, den som ansökan avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Ansökan om anordnande av godmanskap eller förvaltarskap får också göras av överförmyndarnämnden.

Om handlingar om anordnande av godmanskap kommer in från annan än ovanstående personer betraktas dessa som en anmälan om behov av god man eller förvaltare. Vem som helst kan alltså anmäla ett behov till överförmyndarnämnden eller tingsrätten.

En **ansökan** ska skickas till tingsrätten som tillhör den kommun den hjälpbehövande bor i. Om den hjälpbehövande bor i Värmdö kommun är det Nacka tingsrätt¹ som fattar beslut. Om den hjälpbehövande bor i Vaxholms stad är det istället Attunda tingsrätt² som fattar beslut om godmanskap eller förvaltarskap.

En **anmälan om behov** av god man eller förvaltare kan antingen skickas direkt till behörig tingsrätt enligt ovan eller till överförmyndarnämnden. Om en anmälan inkommer till överförmyndarnämnden tar nämnden ställning till om det finns anledning att ansöka om godmanskap/förvaltarskap eller ej. Om överförmyndarnämnden anser att det finns ett behov av god man/förvaltare skickas en ansökan till tingsrätten för beslut. Om överförmyndarnämnden inte anser att det finns ett behov då behoven kan tillgodoses på annat mindre ingripande sätt avskrivs ärendet och någon ansökan skickas då inte till tingsrätten. Överförmyndarnämnden informerar *inte* den som har gjort anmälan huruvida nämnden har ansökt om godmanskap/förvaltarskap eller ej.

Tingsrätten fattar beslut

Beslut om att anordna godmanskap eller förvaltarskap fattas av tingsrätten. Samtidigt förordnar tingsrätten en god man eller förvaltare med alla eller något/några av de delar som beskrivits ovan (bevaka rätt, förvalta egendom och/eller sörja för person). Beslutet kan överklagas.

---

[1] Adressen till Nacka tingsrätt är box 1104, 131 26 Nacka strand.

[2] Adressen till Attunda tingsrätt är box 940, 191 29 Sollentuna.

